

A KKV-K HELYZETE, VERSENYKÉPESSÉG, INNOVÁCIÓ ÉS FOGLALKOZTATÁS

HOLLÓ ERVIN, MARSELEK SÁNDOR

Eszterházy Károly Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Üzleti Tudományok Intézete
ehollo@kft.karolyrobert.hu
marselek.sandor@uni-eszterhazy.hu

Összefoglalás

A magyar vállalkozások meghatározó része a KKV-k csoportjába tartozik. A foglalkoztatásban betöltött megkerülhetetlen szerepük miatt jelentőségük felértékelődött. Komoly szerepük lehet a nagyvállalati beszállítói körben, tevékenységük elősegíti a gazdasági élet dinamizálását. A KKV-k helyzetének bemutatásán túlmenően versenyképességi és innovációs lehetőségeiket is elemezzük. A KKV-k – gyors reagálási képességük miatt – a folyamatos megújulás révén fejlődhetnek, az innováció felvállalásával szerepük a gazdasági haladás fő motorjának tekinthető a gazdaság megerősítésében, szerepüket növelni szükséges. A kutatás-fejlesztés növelésére fordított ráfordítások gyorsan megtérülhetnek ezen a téren, a vállalkozási szektor jelentősége gyorsan nő. Az itt elért sikerek növelik a versenyképességet, melynek javítása elemi érdekünk.

Kulcsszavak: vállalkozások, gazdaság, versenyképesség, innováció, foglalkoztatás

1. Bevezetés

A KKV-k állítják elő hazánkban a nem pénzügy üzletgazdaságban létrehozott hozzáadott érték több mint felét, a foglalkoztatásban pedig részarányuk mintegy 70%. A KKV-k szerepe döntő az ingatlanügyletek, a szakmai tevékenységek és az építőipar területén, ahol a munkahelyek több mint 90%-át adják. A munkatermelékenység terén a hazai KKV-k az uniós átlag alatt teljesítenek.

A kisvállalkozások jelentőségét az EU is komolyan veszi, a 2000-ben elfogadott Európai Kisvállalati Charta (EC, 2004) utal arra, hogy a gazdaság gerincét

a kisvállalatok képezik. A Lisszabonban kitűzött cél szerint elvárható, hogy az Európai Unió váljon a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává.

„A kisvállalatok tekintendők az innováció, a foglalkoztatás, valamint az Európán belüli társadalmi és helyi integráció fő hajtóerejének.” (EC, 2004) A statisztika szerint 2014-ben a KKV-k adták Magyarországon a vállalkozások számának 99,8%-át, munkahelyeket adtak az itt foglalkoztatottak 69,8%-ának, és a magyar hozzáadott érték 53,6%-ával megkérdőjelezhetetlen gazdasági szerepet játszottak (Nemzetgazdasági Minisztérium, 2016).

A KKV-k a 2008-as pénzügyi válság során kb. 10%-os visszaesést szenvedtek el a vállalkozások száma, a foglalkoztatás és a hozzáadott érték tekintetében. A visszaesést máig nem sikerült kiheverni, bár a hozzáadott érték 2014-től napjainkig várhatóan évi 0,3%-kal nő, a foglalkoztatottak száma az előrejelzések szerint 2014 és 2016 között mintegy 30 000-rel csökken. Ez sajnálatos, hiszen az EU-csatlakozást követően a KKV-k gyorsan fejlődtek. A fejlődést a gazdasági válság szakította meg (Takács-György–Takács, 2011). A magyar kisvállalkozások gazdasági teljesítményt stabilizáló, kiegyensúlyozó szerepet játszhatnának, ha erre lenne politikai akarat (Csath, 2015). A bürokrácia és az adminisztráció csökkentése fontos lenne, hiszen az adminisztratív terhek csökkentése Magyarországon 200 milliárd forint nagyságrendű megtakarítást tenne lehetővé (Deloitte, 2012).

A KKV-k ágazati szerkezete a szolgáltató szektor túlsúlyát tükrözi, négyötödük itt működik. Magyarországon a szolgáltató szektor 2015-ben 57,7 százalékkal járult hozzá a bruttó hazai termék létrehozásához. Varga (2016) szerint: „A jelenlegi hazai gazdaságpolitika ugyanakkor ellenszenvvel tekint erre a területre, s ezt erőforrás-kivonással, például a különféle ágazati adók kivetésével kifejezésre is juttatja. Ezzel lemond e rugalmasabb alkalmazkodásra képes szektorban rejlő előnyök kihasználásáról.”

Az Európai Unió komolyan veszi a KKV-k támogatását. Az európai strukturális és beruházási alapok több mint 450 milliárd eurót bocsátanak a tagállamok rendelkezésére a 2014–2020 közötti időszakban, és ez az összeg munkahelyteremtést és növekedést segítő beruházásokra fordítható (Internet 1).

A KKV-k zöme nem exportál, bár az utóbbi években ezen a téren javulás volt tapasztalható. Az árutermelő ágazatok súlya (mezőgazdaság, építőipar) a szervezetméret növekedésével párhuzamosan nő. A középvállalkozások mintegy fele már árutermelést végez (Dupcsák–Marselek, 2015).

2. Anyag és módszer

A KKV-k jelentősége az ország gazdasága szempontjából megkérdőjelezhetetlen. A KKV-k elemzését célszerűen összegyűjtött statisztikai adatok alapján és a széles körű irodalmi háttér – terjedelemtől függő – bemutatásával végezzük. A Nemzetgazdasági Minisztérium 2016 nyarán elkészült részletes elemzését is figyelembe vettük az értékelésnél, és saját véleményünket is megjelentetjük. A 2015. évi részletes SBA-elemzés alapján feltárjuk a hibákat, és változtatásokat javasolunk. Jelenleg folyik egy széles körű kérdőíves felmérés, eredményei csak 2017-ben lesznek statisztikailag értékelhetők. A versenyképesség terén történt visszaesésünk is indokolja a terület részletes elemzését, hiszen a kutatás-fejlesztés és az innováció terén a más országoktól való elmaradás ezt eredményezi. A fontosabb statisztikai adatokat táblázatokba rendezzük, illetve ahol célszerű, ábrákon mutatjuk be. Következtetéseink és javasataink jobbító szándékúak, sok esetben a hibák bemutatásával figyelemfelkeltő hatásúak. A tanulmány a hazai KKV-k helyzetének részletes elemzését végzi el.

3. Eredmények

A KKV-k helyzete

Magyarországon a mikrovállalkozások aránya magasabb, mint az EU-tagállamok átlagában mért érték, ugyanakkor kisebb a kis és közepes méretű vállalkozások súlya. Hazánkban a mikrovállalkozások alkalmazzák az összes foglalkoztatott 34,6 százalékát, az EU-ban ez az érték 30% alatt van. A hazai és az európai KKV-k jellemzőit az 1. táblázat ismerteti.

1. táblázat: A hazai és európai KKV-k főbb jellemzői

	Vállalkozások száma			Foglalkoztatottak száma			Hozzáadott érték		
	Magyarország		EU-28	Magyarország		EU-28	Magyarország		EU-28
	Menny.	Arány	Arány	Menny.	Arány	Arány	Milliárd €	Arány	Arány
<i>Mikrovállalkozások</i>	478 021	94,2%	92,7%	847 890	34,6%	29,2%	9	18,7%	21,1%
<i>Kisvállalkozások</i>	24 617	4,9%	6,1%	461 790	18,8%	20,4%	8	16,1%	18,2%
<i>Középvállalkozások</i>	4 039	0,8%	1,0%	400 148	16,3%	17,3%	9	18,8%	18,5%

	Vállalkozások száma			Foglalkoztatottak száma			Hozzáadott érték		
	Magyarország		EU-28	Magyarország		EU-28	Magyarország		EU-28
	Menny.	Arány	Arány	Menny.	Arány	Arány	Milliárd €	Arány	Arány
KKV-k	506 677	99,8%	99,8%	1 709 918	69,8%	66,9%	26	53,6%	57,8%
Nagyvállalkozások	867	0,2%	0,2%	741 405	30,2%	33,1%	23	46,4%	42,2%
Összesen	507 544	100,0%	100,0%	2 451 323	100,0%	100,0%	49	100,0%	100,0%

Forrás: 2015. évi SBA-tájékoztató

Ezeket a 2014. évre vonatkozó becsléseket a DIW Econ készítette a vállalkozások szerkezeti statisztikáit tartalmazó adatbázisban (Structural Business Statistics Database) (Eurostat) foglalt, 2008–2012-es időszakra vonatkozó adatok alapján. Az adatok a „nem pénzügyi üzletgazdaságra” vonatkoznak, amelybe beletartozik az ipar, az építőipar, a kereskedelem és a szolgáltatások (NACE Rev. 2, B-J, L, M és N részek), de nem tartoznak bele a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban, valamint az elsősorban nem piaci szolgáltatási ágazatokban, mint például az oktatás és az egészségügy területén működő vállalkozások. Az Eurostat használatának előnye az, hogy a statisztikák harmonizáltak, és országonként összehasonlíthatóak. A hátránya az, hogy bizonyos országok esetében az adatok eltérhetnek a nemzeti hatóságok által közzétett adatoktól.

Holicza (2016) ismerteti a KKV-kat érő kihívásokat. A fő problémák a következők:

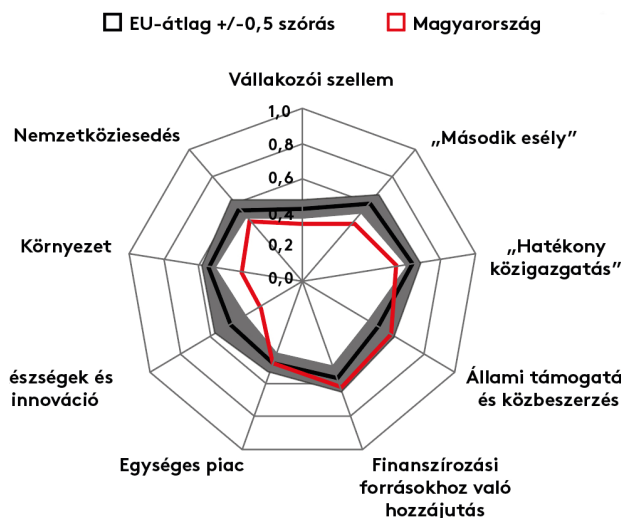
- az oktatás nem készít fel a vállalkozásindításra,
- a finanszírozás hiányos,
- a siker elmaradása esetén a veszteségek komolyak,
- az adminisztrációs eljárások bonyolultak.

Az Európai Bizottság 2008-ban fogadta el az Európai Kisvállalkozói Intézkedéscsomagot (Small Business Act, azaz SBA). Ez teremti meg a KKV-k növekedési és innovációs lehetőségeinek kihasználását biztosító stratégiai keretet. A jelentés évente megjelenik, bemutatja a jelenlegi helyzetet és a tagállamok erőfeszítését az SBA-ban előírt célok teljesítése érdekében.

Magyarország összesített profilja az uniós átlag alatti, lassan javul. Rosszul teljesítünk a vállalkozói szellem, az újrakezdés, a készségek és innováció, a környezet és a nemzetköziesedés területeken.

Az egységes piac, a finanszírozási forrásokhoz való hozzájárulás és a hatékony köz-igazgatás esetében Magyarország az EU-átlag körül teljesít, míg az állami támogatás és a közbeszerzés területén az átlagnál is jobban teljesít (1. ábra).

1. ábra: Magyarország SBA-profilja, 2014.

Forrás: SBA Fact Sheet Hungary (2015)

Versenyképesség

Lengyel I. (2003) meghatározása szerint: „A vállalatok, iparágak akkor versenyképesek, ha termékeik, szolgáltatásaik értékesíthetők a nemzetközi piacokon, magas jövedelmet (hozzáadott értéket) érnek el úgy, hogy nem csökken foglalkoztatottjaik száma, azaz új technológia alkalmazásakor, a termelékenység növelésekor sem kell elbocsátaniuk foglalkoztatottjaikat.”

Napjainkban egyre inkább eltűnik a merev határ a mikro- és makroökonómiai felfogások között, a vállalat napjainkban nem elszigetelt szervezet (a hálózatok, klaszterek, stratégiai szövetségek stb. miatt), hanem helyi üzleti környezetébe beágyazódottan értelmezendő (Abayné Hamar és szerzőtársai, 2005).

Elméleti megközelítésben a piaci siker alapfeltétele az adott makro- és mikrokörnyezetben elérhető versenyelőny kivívása és megtartása. Ezt a versenyelőnyt dinamikus módon kell értékelni, a fogyasztói szokások változásával nőhet vagy csökkenhet, illetve a versenytársak helyzetének változásával is módosulhat (Marselek és szerzőtársai, 2002).

A hálózatot sokan szervezetek együtteseként határozzák meg. Nincs egyetlen döntési központ. A hálózat olyan együttműködések által összekapcsolt cégek rendszerét jelenti, melyek tevékenysége nagyobb, mint a részek egyenkénti tevékenységének összege. A hálózat új szervezeti, szervezési módokra is utal.

A KKV-k versenyképességének javítása fontos célkitűzés, a 2014–2020 közötti időszak kohéziós politikájának 11 tematikus célkitűzése közé tartozik. A beruházások is ehhez kapcsolódnak, főként a kutatás és innováció, az alacsony CO₂-kibocsátású gazdaság, valamint az információs és kommunikációs technológiák a fő területek. Az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) származó támogatások egyötöde kimondottan a KKV-kkal kapcsolatos beruházásokra lesz szánva. A 2014–2020 közötti időszakban további EU-s nemzeti és regionális források is elérhetők lesznek. A támogatások a hazai KKV-kat is segítik, a fő irányokat célszerű megvalósítani. Ezek a következők:

- Beruházási források nyújtása (támogatás, hitel, hitelgarancia, kockázati tőke).
  - Célzott üzleti támogatás (hálózatépítés, nemzetközi együttműködés).
  - Bejutás a globális piacra.
  - Új növekedési források (zöldgazdaság, fenntartható turizmus, egészségügyi és szociális szolgáltatások).
  - Gyakorlatcentrikus szakképzés és oktatás.
  - Kapcsolat kutatóközpontokkal és egyetemekkel (spin of cégek, klaszterek).
- (Internet 1)

A kormány a jövőben is kiemelt figyelmet fordít a KKV-k támogatására, ezzel van összhangban a kis- és középvállalkozások fejlesztésének 2014–2020 időszakra szóló stratégiája (2013). A 2014–2020-as programozási időszakban az uniós fejlesztési források 60 százalékát hazánk közvetlenül gazdaságfejlesztésre fordítja. (Internet 2)

Magyarország a nemzetközi felméréseken a versenyképesség tekintetében rosszul teljesít. Az egyes országok versenyképességét rangsoroló Világgazdasági Fórum Globális Versenyképességi Indexe szerint hazánk 2014-ben 144 országból a 63. volt. A helyezés romló, 2007-ben még a 47. helyen voltunk. Versenytársaink közül, melyek szomszédjaink is, már csupán Szlovéniát és Horvátországot előzzük meg (Schwab–Sala-i–Martin, 2014).

A helyzet azért sem rózsás, mert Magyarország a 2007–2013-as időszakban az EU-átlag 2,7-szeresét költötte a gazdaság támogatására (Kállay, 2014).

A jobb eredményhez cégre szabottan lehet kiküszöbölni a szűk keresztmetszeteket, és nem lehet elvárni javuló eredményt azoktól a KKV-któl, ahol a versenyképesség minden területen alacsony. Állami eszközökkel történő támogatásuk csupán erőforrás-pazarlást jelent (Szerb, 2015). Hosszabb távon javulás a vállalkozók új, a piacgazdaság által elvárt modern tudással, képzettséggel, eszközökkel rendelkező nemzedékétől várható.

A KKV-k problémái nem csak az alulfinanszírozásból erednek, problémás területek például a nyelvtudás hiánya, az együttműködés alacsony szintje, az innováció elégtelensége. Chikán és munkatársai (2014) vizsgálatai szerint a továbbképzés és az informatika is a problémás, elhanyagolt területekhez tartozik. Részletesen elemzi a lehetőségeket Szűcs Cs. (2014).

Vállalati hálók

A multinacionális cégekkel szemben a KKV-k esélye minimális. A KKV-k magas munkaerő- és alacsony tőkeigényű tevékenységet folytatnak (Dupcsák–Marselek, 2016). Az összes mutatót tekintve a nagyvállalatok jobban növekednek, és hazánkban innovációs tevékenységük is fejlettebb. A hálózatosodás napjaink valósága, a gazdasági szereplők interakcióinak egy megnyilvánulási formája. Az új technikai lehetőségek gyorsítják az innovációt. Az egyedi kis szervezetek képtelenek a verseny felvételére, ezért stratégiai együttműködésre van szükség.

Mára a fejlődés a vállalati kapcsolatrendszerek kiépítésétől függ. A hálózati együttműködés jelentős költségmegtakarítást tesz lehetővé. A globális gazdaságban való részvétel elengedhetetlen, ennek formája más és más. A multinacionális vállalatok a külföldi működőtőke-beruházás révén hozzák létre saját leányvállalati hálózatukat, így az erőforrások hatékonyabban megszerezhetők. Napjainkban beszélhetünk egy adott vállalat által kialakított kapcsolat hálójáról, egy adott iparágban működő vállalati kapcsolatok hálózatáról, földrajzi elhelyezkedés szerinti hálózatokról, tulajdonosi szempontból hálózatot alkotó vállalatokról, az ellátási lánc mentén szerveződő hálózatokról stb. A hálózatot sokan szervezetek együtteseként határozzák meg. Nincs egyetlen döntési központ. A hálózat olyan együttműködések által összekapcsolt cégek rendszerét jelenti, amelyek tevékenysége nagyobb, mint a részek egyenkénti tevékenységének összege.

Porter (1998) a versenyképességet elemezte. Szerinte elsődleges szerepe lehet a versenyképességben a klasztereknek, amelyek felfoghatók a regionális hálózatok egy formájaként. A hálózatok – bizonyos feltételek megléte esetén – több lépcsőben klaszterré fejlődhetnek. A jellemzőket a 2. táblázat mutatja be.

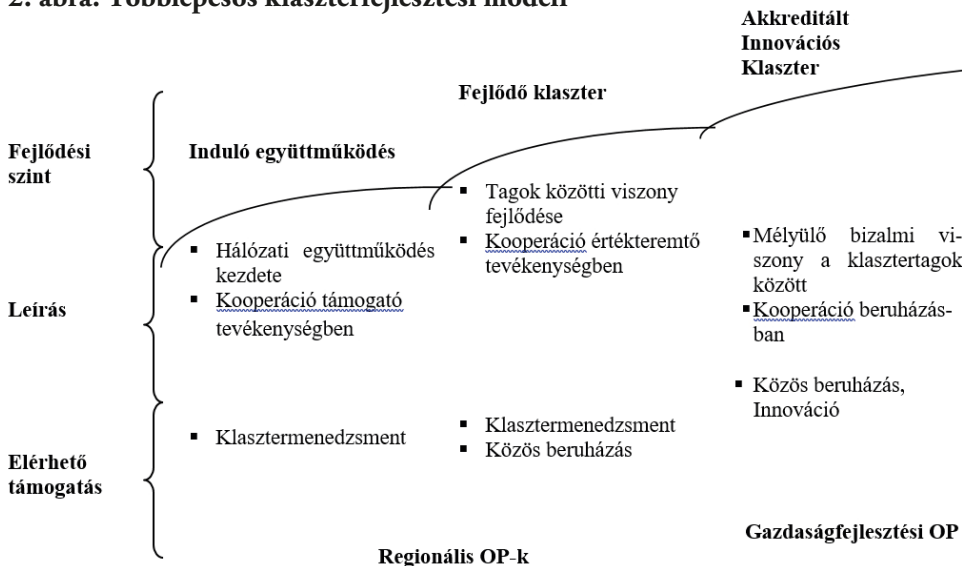
2. táblázat: A vállalati hálózatok és klaszterek eltérő jellemzői

	Hálózatok	Klaszterek
Előny	Meglévő olcsó, speciális szolgáltatások	Igényelt speciális szolgáltatások odavonása
Tagság	Meghatározott (zárt) tagság	Nyitott szerveződés
Együttműködés alapjai	Szerződéses kapcsolatok	Társadalmi értékek
Pozíció	Viszonylag stabil	Rugalmasan változik
Kapcsolat jellege	Együttműködésen alapuló	Együttműködésen és rivalizáláson alapul
Kohézió	Közös üzleti célok	Kollektív vízió
Résztvevők	Vállalatok	Vállalatok, intézmények, szakmai szervezetek

Forrás: Imreh–Lengyel, 2003.

A klaszterfejlesztés modelljét a 2. ábra szemlélteti.

2. ábra: Többlépcsős klaszterfejlesztési modell

Forrás: MAG Zrt., 2012.

A hálózatokban elsődleges a kooperáció, a klaszterben a rivalizálás is jelen van. A hálózatokat vállalatok alkotják, a klaszterben egyetemek, kutatóintézetek és szakmai szervezetek is megjelennek. Klaszter nem jöhet létre bárhol, ismerni kell a kiválasztott

tevékenységre vonatkozó közös munkaerőbázis nagyságát. Ez az LQ-index (Location Quotient), egy bizonyos gazdasági tevékenységnek a vizsgált térség gazdaságában a nemzetgazdaság egészéhez viszonyított alul- vagy túlreprezentáltságának statisztikai mérőszáma (Patik–Deák, 2005).

Az atomizált kisvállalatok együttműködése elengedhetetlen. Először a vállalati hálók, majd a klaszterek is létrejöhetnek. Létrejöttükhöz szükséges a „kritikus tömeg”, ami kevés helyen adott. A hálózat- és klaszterfejlődés hazánkban vontatott, több tényező hiánya miatt. Ezek pl.: tőkehiány, menedzsment-tudáshiány, elégtelen területi tőke, együttműködési készség hiánya, bizalomhiány (Marselek és munkatársai, 2014; Szűcs Cs. és munkatársai, 2013).

Innováció és kutatás

A tudásalapú gazdaságban a versenyképességre törekvő vállalatoknak a tudást kell középpontba állítani, magasan képzett munkaerő foglalkoztatása elengedhetetlen, melynek révén magas hozzáadott értékű innovatív termékeket állítanak elő (Mogyorósi és munkatársai, 2009).

Az OECD szerint: „az innováció új, vagy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás), vagy eljárás, új marketing-módszer, vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése az üzleti gyakorlatban, munkahelyi szervezetben vagy a külső kapcsolatokban.”

Az innovációt gyakran megjelenési forma szerint tipizálják. Ennek megfelelően négyféle innovációról beszélhetünk az Oslo kézikönyv szerint (Katona, 2006).

A **termékinnováció** olyan áru vagy szolgáltatás bevezetése, amely – annak tulajdonságai és rendeltetése vonatkozásában – új vagy jelentősen megújított. Ez magában foglalja a fejlesztésre vonatkozó részletes műszaki leírásokat, az összetevőket és anyagokat, a beépített szoftvert, a felhasználóbarát jelleget vagy más funkcionális tulajdonságokat.

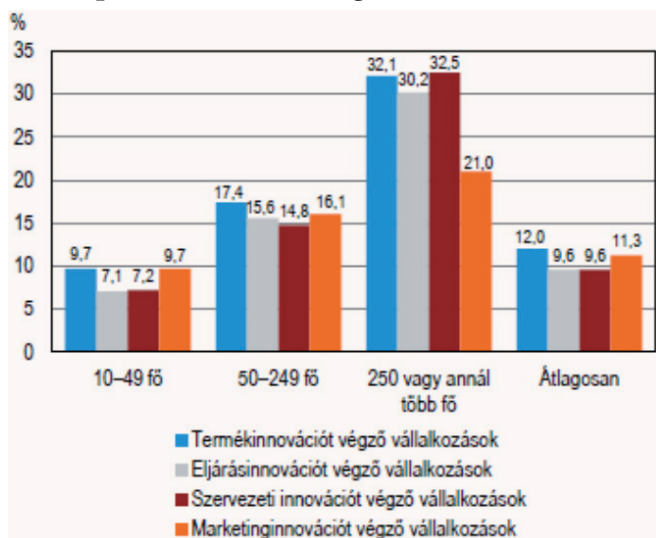
Az **eljárásinnováció** új vagy jelentősen megújított termelési vagy szállítási módszer megvalósítása. Felöleli a technikában, a berendezésekben és/vagy a szoftverben bekövetkező jelentős változásokat.

A **marketinginnováció** olyan új marketingmódszerek alkalmazása, amelyek jelentős változást hoznak a terméktervezésben, a csomagolásban, a termék piacra dobásában, a termék reklámozásában vagy az árképzésben.

A **szervezési-szervezeti innováció** új szervezési-szervezeti módszerek megvalósítását jelenti a cég üzleti gyakorlatában, a munka szervezésében vagy a külső kapcsolatokban.

Az innováció minden típusáról elmondható, hogy a nagyobb vállalkozások jelentősebb hányadában vezették be azokat (3. ábra).

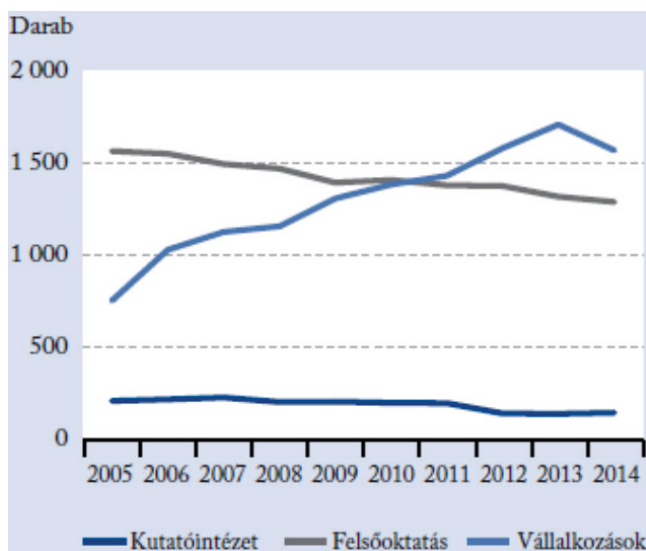
3. ábra: Az innovatív vállalkozások az összes vállalkozás százalékában az innováció típusai és létszám-kategóriák szerint, 2014

Forrás: KSH,
2016 Statisztikai Tükör

A kutatási-fejlesztési ráfordítások 2014-ben 441 milliárd forintot tettek ki. A ráfordítások bruttó hazai termékhez mért aránya 1,38% volt. A kutatóhelyek több mint fele (52%-a) a vállalkozói szegmensben található (4. ábra).

4. ábra: A kutatóhelyek számának alakulása

Forrás: KSH,
Magyarország 2015

A kutatás nagyobb részét a vállalati kutatóhelyeken végzik. Az alapkutatás aránya alacsony, főleg a vállalkozás sikere határozza meg a kutatást (3. táblázat).

3. táblázat: Összefoglaló adatok a vállalati kutatóhelyekről

Megnevezés	2010	2012	2014
Összes ráfordítás, milliárd forint	185,5	238,7	315,5
Ebből beruházás aránya, %	12,3	15,1	16,1
Kutatóhelyek száma	1 384	1 583	1 570
K+F-alkalmazottak száma, tényleges létszám	18 920	23 298	25 359
Kutatók száma, tényleges létszám	12 220	14 742	17 008
Nők aránya a kutatók között, %	21,6	19,2	17,7
Alapkutatás aránya az összes projektköltség között, %	3,8	4,0	5,5
Száz kutatóra jutó idegen nyelvű cikkek száma ^{a)}	4,0	3,8	2,6
Száz kutatóra jutó magyar nyelvű cikkek száma ^{a)}	5,7	4,3	3,2

^{a)} A tényleges létszám alapján kalkulált érték.

Forrás: KSH, Magyarország 2015

A felsőoktatási szektor kutatása 75,2%-ban állami költségvetésből volt finanszírozva 2015-ben, a tevékenység mérséklődése folyamatos. 2015-ben 66 felsőoktatási intézményben összesen 1253 kutatóhely működött, az összes kutatóhelyhez viszonyított arány nem érte el a 45%-ot.

Minden közgazdasági könyv hangsúlyozza a magas képzettségű, végzettségű emberek kiemelt szerepét az innovációban. Erre a KSH felmérése jelentős bizonyítékot ad (4. táblázat).

4. táblázat: A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya az innovatív és nem innovatív vállalkozásoknál létszám-kategóriák szerinti bontásban, 2008–2010

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya	(%)							
	10–49 fő	50–249 fő	250 fő és több	Együtt	10–49 fő	50–249 fő	250 fő és több	Együtt
	innovatív vállalkozások %-ában				nem innovatív vállalkozások %-ában			
0	14,6	1,0	0,0	9,9	30,6	7,3	2,8	27,0
1– 4	21,3	16,5	8,6	19,0	26,3	36,2	22,2	27,5
5– 9	11,6	22,6	24,3	15,5	11,6	21,4	26,1	13,1
10– 24	21,9	32,1	37,4	25,8	15,8	21,0	26,7	16,7
25– 49	12,2	13,2	18,8	13,0	6,8	7,2	11,1	7,0
50– 74	8,2	8,6	6,9	8,2	4,7	3,3	5,6	4,6
75–100	10,2	6,0	4,0	8,6	4,2	3,5	5,6	4,1

Forrás: KSH, 2012 Statisztikai Tükör VI. évf. 59. sz.

A KKV-k kezdeményezéseit az innováció terén a modern piacgazdaságokban speciális szervek – kockázati tőketársaságok, tudományos parkok, technológiai korszerűsítési társaságok – létrehozásával ösztönzik. E szervezetek alapításában a kormányok jelentős tőketársi részt vállalnak (Iványi–Hoffer, 1999).

Foglalkoztatás

Európában és hazánkban is kiemelt kérdés a foglalkoztatás növelésének lehetősége. Hustiné Béres (2012) szerint a KKV-szektor fejlesztése lehet az EU és hazánk munkanélküliségi helyzetének javítására – többek között – az egyik lehetőség. A KKV-k a válság után még nem tértek magukhoz, a foglalkoztatottak száma visszaesett, és az előrejelzés sem mutat foglalkoztatási növekedést (5. ábra).

5. ábra: A KKV-k által foglalkoztatottak száma

Forrás: 2015 évi SBA-tájékoztató

A foglalkoztatásban az EU-ban nem volt komoly visszaesés, a fejlettebb, innovatívabb vállalkozások jobban reagáltak a válságra. Hazánkban a mikrovállalkozások a meghatározók, de kis méretük miatt nincsenek tartalékaik, így sebezhetőek.

A hálózatba szerveződött vállalkozások alkalmazkodása jobb lehet. Lakatos (2015) szerint a hálózatra alapozott, globális piacra kilépő vállalkozások fényes jövő előtt állnak. A piaci alapon működő KKV-szektor foglalkoztatási kapacitását főleg a versenyképesség javulására épülő minőségi fejlődés növelheti.

4. Konklúzió

A kis- és középvállalkozások az európai és a magyar gazdaságban is meghatározók. A versenyszféra fő foglalkoztatói a mikrovállalatok. A hazai KKV-k elmaradnak nyugati társaiktól, a 2008-as válság visszavetette tevékenységüket. A 2008. évi SBA-tájékoztató szerint a hazai KKV-k rosszul teljesítenek a vállalkozói szellem, az újrakezdés, a készségek és innováció, a környezet és a nemzetköziesedés területén. Az értékelés évente történik, a javítandó területek világosan láthatók.

Hazánk a versenyképesség terén is egyre lejjebb csúszik. Ez rendkívül negatív tendencia, az okok kiderítése és a változtatás jövőnk záloga. A kisvállalkozások önmagukban gyengék, a hálózatosodás, később a klaszterszerveződés javíthatna a helyzeten. Az összefogás elengedhetetlen. A kisvállalkozások a multik beszállítóiként is javíthatnak helyzetükön, de ez a tevékenység kvalifikált munkát kíván. A tudás és az innováció irányába kell elmozdulni, a humán tőkét fel kell értékelni. Az informatikai fejlesztések különösen fontosak. A globális piac és az exportlehetőségek növelése teszi lehetővé a KKV-szektor fejlődését, de jelenleg ebbe az irányba lassú az elmozdulás.

Hivatkozások

- Abayné Hamar Enikő – Vajsz Tivadar – Pummer László (2005): A magyar mezőgazdaság nemzetközi versenyképességének összetevői. XLVII. Georgikon Napok, Nemzetközi Konferencia, Keszthely, 1–6.
- Chikán Attila – Czákó Erzsébet – Wimmer Ágnes (2014): Kilábalás göröngyös talajon. Gyorsjelentés a 2014. évi kérdőíves felmérés eredményeiről. Budapesti Corvinus Egyetem, Versenyképességi Kutató Központ.
- Csath Magdolna (2015): Merre tovább, kisvállalkozások? Magyar Nemzet, LXXXVIII. évf. 180. sz. 8.
- Deloitte (2012): A hazai kis- és középvállalkozások finanszírozási forrásokhoz való hozzáférése, piaci elégtelenségek, hiányosságok vizsgálata. Budapest, Deloitte Magyarország. EC Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság (2015): 2014 évi SBA tájékoztató Magyarország. 1–17.
- Dupcsák Zsolt – Marsalek Sándor (2015): A KKV-k beruházási és foglalkoztatási szerepe a régiókban. Gazdálkodási és menedzsment tudományos konferencia, Kecskeméti Főiskola, Kecskemét, 43–47.

- Dupcsák Zsolt – Marselek Sándor (2016): A KKV-k beruházási és foglalkoztatási szerepe. Károly Róbert Főiskola, XV. Nemzetközi Tudományos Napok, Gyöngyös, 391–399.
- EC Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság (2016): 2015 évi SBA tájékoztató Magyarország. 1–17.
- European Commission (2004): Kisvállalkozások Európai Chartája 2004. Luxemburg. Az Európai Közösség Hivatalos Kiadványainak Hivatala.
- Holicza Péter (2016): A magyar KKV-szektor helyzete nemzeti és nemzetközi szinten. Vállalkozásfejlesztés a XXI. században. Budapest, 147–162.
- Hustiné Béres Klára (2012): A hazai kis- és középvállalkozások innovációs tevékenységét befolyásoló makrogazdasági szabályozórendszer, kiemelten az adóztatás főbb összefüggései. PhD-értekezés, SZIE Gödöllő, 1–161.
- Imreh Szabolcs – Lengyel Imre (2003): A kis- és középvállalkozások regionális hálózatainak főbb jellemzői. In: Ipari parkok fejlődési lehetőségei: regionális gazdaságfejlesztés, innovációs fogalmak és klaszterek. (szerk: Buzás N. – Lengyel I.) SZTE GTK, JATEPress, Szeged, 154–174.
- Iványi Attila Szilárd – Hoffer Ilona (1999): Innováció a gazdálkodásban. Aula Kiadó, Budapest, 1–295.
- Kállay László (2014): Állami támogatások és gazdasági teljesítmény. Támogatástuladatulolás a magyar gazdaságfejlesztésben? Közgazdasági Szemle, 61 (3), 279–298.
- Katona József (2006): Az Oslo kézikönyv harmadik kiadásának kiértékelése. Budapest, 1–16.
- Központi Statisztikai Hivatal (2012): Innováció. VI. évf. 59. sz. 2012. aug. 17. 1–4.
- Központi Statisztikai Hivatal (2016): Magyarország 2015. Budapest, 117–129.
- Központi Statisztikai Hivatal (2016): Statisztikai Tükör, Kutatás-fejlesztés 2015. 2016. okt. 3. 1–6.
- Lakatos Zsolt (2015): Mennyit jelentenek a hazai KKV-k? Cégvilág – Adó Online. <http://ado.hu/rovatok/cegvilag/mennyit-jelentenek-a-hazai-kkv-k>
- Lengyel Imre (2003): Verseny és területi fejlődés. JATEPress, Szeged. 1–454.
- Mag – Klaszterfejlesztési Iroda (2012): A magyar klaszteresedés elmúlt 3 éve az akkreditált innovációs klaszterek példáján keresztül. 1–5. www.magzrt.hu
- Marselek Sándor – Fritz Bernd – Pummer László (2002): A magyar mezőgazdaság nemzetközi versenyképességének összetevői. VIII. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok, Gyöngyös, 371–378.
- Marselek Sándor – Módos Gyula – Varga Tibor (2014): Klaszterek szerepe a regionális versenyképesség javításában. XIV. Nemzetközi Tudományos Napok, Gyöngyös, Károly Róbert Főiskola, 1031–1039.

- Mogyorósi Péter – Bucsai Kálmán – Tyetyák Zsuzsanna (2009): Innováció lépésről lépésre. Ipargazdasági Kutató és Tanácsadó Kft., Budapest, 1–16.
- Nemzetgazdasági Minisztérium (2013): A kis- és középvállalkozások stratégiája 2014–2020. Tervezet, Budapest, 1–85.
- Nemzetgazdasági Minisztérium (2016): KKV Évkönyv. A kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon 2014. Budapest, 1–109.
- Patik Réka – Deák Szabolcs (2005): Regionális klaszterek feltérképezése a gyakorlatban. Tér és Társadalom, 19. évf. 2005/3–4. 139–158.
- Porter, M.E. (1998): Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review, 6. 77–90.
- SCHWAB, K. – SALA-I-MARTIN, X. (2014): The Global Competitiveness Report 2014–2015. World Economic Forum, Geneva.
- Szerb László (2015): A versenyképesség mérése és empirikus vizsgálata a magyar kisvállalati szektorban. Prosperitas, Vol I. 2. sz. 14–18.
- Szűcs Csaba – Vajsz Tivadar – Marselek Sándor (2013): Versenyképesség és klaszter lehetőségek az agráriumban és a vidékgazdaságban. Thüringisch-Ungarisches Symposium, Jéna, 2013. 1–8.
- Szűcs Csaba (2014): Foglalkoztatás, versenyképesség a Gyöngyösi Kistérségben. PhD-értekezés, SZIE Gödöllő. 1–244.
- Takács-György Katalin – Takács István (2011): Global challenges and local answers by the smes in the north hungarian region – role of strategic thinking. STUDIA UBB NEGOTIA, LVI, 4, 2011. 53–67.
- Varga György (2016): Tévúton. Figyelő, Budapest, 38. sz. 22–23.
- Internet 1: A KKV-k versenyképessége. http://ec.europa.eu/regional_policy/hu/policy/themes/sme-competitiveness 2016.03.02.
- Internet 2: A kis- és közepes vállalkozások is jobban teljesítenek. <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/a-kis-es-kozepes-val..> 2016.09.18.